

İNDONEZIYA ORTA MƏKTƏBLƏRİNDƏ İNKLÜZİV TƏHSİLİN TƏTBİQİ

Abdul Varis,

*Raden Fəth Dövlət İslam Universitetinin müəllimi,
Bakı Dövlət Universitetinin Təlim və tərbiyənin nəzəriyyəsi
və metodikası ixtisası üzrə doktorantı
e-mail: abdul.waris@bsu.edu.az
<https://doi.org/10.30546/2706-7858.2025.4.076>*

UOT: 37

Xülasə. *İnklüziv təhsil bütün İndoneziya vətəndaşlarının təhsil hüququdur. Təhsil müəssisələri, xüsusən də orta məktəblər hər bir vətəndaşda, hər bir şagirdə mövcud olan səriştələrin inkişaf etdirilməsinə şərait yaratmağı bacarmalıdır. Ümumtəhsil məktəblərində inklüziv təhsilin həyata keçirilməsi səriştəsaslı kurikulumun tətbiqinə istinad edən uyğunlaşmanın üç ölçüsünü uyğunlaşdırıcı çeviklik prinsipini dəstəkləməklə həyata keçirilir. Üç ölçüyə – kurikuluma uyğunlaşma, təlimata uyğunlaşma və öyrənmə mühitinə uyğunlaşma daxildir. Bu üç ölçü tələbələr üçün uyğun səriştələrə nail olmaqda çox faydalıdır. Gözlənilən məzun profilində səriştələrə nail olmaq prosesinin asanlaşdırılmasında müxtəlif tərəflərin roluna ehtiyac var. Müəllimlər, direktorlar, məktəb komitələri, məsləhətçi müəllimlər, sinif müəllimləri, fənn müəllimləri, sinif yoldaşları, yerli hökumət və digər əlaqəli tərəflər inklüziv təhsilin məqsədlərinə nail olmaqda bir-birinə dəstək ola bilməlidirlər ki, orta məktəb məzunları İndoneziyada inkişafa töhfə verə və iştirak edə bilsinlər.*

Açar sözlər: *inklüziv təhsil, orta məktəblər, üçölçülü uyğunlaşmalar.*

Key words: *inclusive education, secondary schools, three dimension adaptations.*

Ключевые слова: *инклюзивное образование, средние школы, трехмерная адаптация.*

2045-ci ildə Qızıl İndoneziyaya doğru üstün insan resursları yaratmaq və global miqyasda rəqabət apara bilmək üçün ölkə təhsilinin bütün səviyyələri, xüsusən də məhsuldar yaşda həm formal, həm də qeyri-formal bütün təhsil müəssisələrində, yəni İndoneziyadakı orta məktəblərdə çox narahatlıq var idi. Bu ölkədə orta məktəblər operator səviyyəsində işçi qüvvəsinə töhfə verməkdə üstünlük təşkil edən qurumdur [7]. Bununla belə, 2050-ci ildə İndoneziyada əhalinin on nəfərindən birinin xüsusi ehtiyacı olan şəxs olduğu proqnozlaşdırılır. İndoneziyada qüvvədə olan qanunların tələb etdiyi təhsili almaqda

bərabərlik naminə hər bir təhsil müəssisəsi tələbələrin maraqlarını asanlaşdırmaq üçün inklüziv təhsil verməlidir.

Orta məktəb təhsil müəssisəsi kimi təhsilənlərin maraqlarına, istedadlarına və meyllərinə nəzər salmalıdır. Bu, onların doqquzillik ibtidai məktəbi bitirdikdən və orta məktəbə daxil olduqları vaxtdan orta təhsildə biznes prosesinə giriş kimi başlayır. Şagirdlər üçillik təhsilin nəticəsi olaraq İndoneziyanın milli kvalifikasiyaları çərçivəsində ikinci səviyyəli məzun profilinə yөнəldilir. Səriştələrə əsaslanan kurikulum (CBC) bütün İndoneziya [2] üzrə bərabərhüquqlu təhsil

məqsədinə nail olmaq, eləcə də inklüziv təhsilin həyata keçirilməsində maraqlı tərəflərin əməkdaşlığı üçün vacibdir. Belə ki, CBC-nin inkişafı inklüziv təhsilin həyata keçirilməsində məktəblərin ehtiyaclarına uyğun olaraq məzunların profilinin xəritələşdirilməsini nəzərdə tutur.

Ümumtəhsil məktəblərində KTM-in inkişafı inklüziv təhsilin həyata keçirilməsinin səmərəli yollarından biridir. Ona görə də bu tədqiqatın İndoneziya Respublikasının Təhsil, Mədəniyyət, Tədqiqat və Texnologiyalar Nazirliyinin Kurikulum Standartları və Təhsilin Qiymətləndirilməsi Agentliyi tərəfindən dərc edilmiş İndoneziyada inklüziv təhsilin həyata keçirilməsi üçün təlimatlarda qeyd olunan İndoneziya hökuməti siyasətinin həyata keçirilməsinə kömək edəcəyi gözlənilir [14]. Bundan əlavə, bu proqram inklüziv təhsili həyata keçirən orta məktəblər üçün ən yaxşı təcrübənin öyrənilməsi vasitəsi kimi istifadə edilə bilər [5]. Orta məktəblər İndoneziyanın orta məktəblərində həyata keçirilən tədris və təlim prosesində əldə olunacaq təlim məqsədlərini formalaşdırır [1; 2].

İnklüziv təhsil

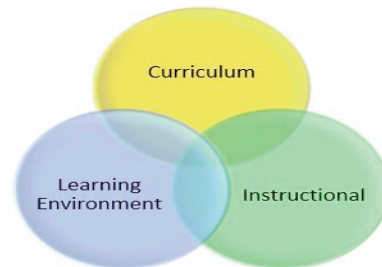
İnklüziv təhsil həm formal, həm də qeyri-formal təhsildə tələbələrin bütün mənşəyini, şəraitini, xüsusi ehtiyaclarını asanlaşdıran və nəzərə alan tədris və təlim prosesinin təşkilinə yanaşmadır. İnklüziv təhsil İndoneziya hökumətinin öhdəliklərini, eləcə də bütün vətəndaşların digər vətəndaşlarla eyni təhsil almaq hüquqlarını yerinə yetirmək məqsədi ilə həyata keçirilir.

İndoneziyada orta məktəblərdə inklüziv təhsil

Təhsil müəssisələri, xüsusən də orta məktəblər hər bir vətəndaşda, hər bir şagirdə mövcud olan səriştələrin inkişaf etdirilməsinə şərait yaratmağı bacarmalıdır. İnklüziv təhsil hər yerdə olduğu kimi, İndoneziya vətəndaşlarının təhsil hüququdur. Ümumtəhsil məktəblərində inklüziv təhsil səriştəəsaslı kurikulumun tətbiqinə istinad edən uyğunlaşmanın üç ölçüsünü uyğunlaşdıran çeviklik prinsipini dəstəkləməklə həyata keçirilir. Üç ölçüyə kurikulumla uyğunlaşma, təlimata uyğunlaşma və öyrənmə mühitinə uyğunlaşma daxildir. Bu üç ölçü tələbələr üçün uyğun səriştələrə nail olmaqda çox faydalıdır. Gözlənilən məzun profilində səriştələrə nail olmaq prosesinin asanlaşdırılmasında müxtəlif tərəflərin roluna ehtiyac var. Müəllimlər, direktorlar, məktəb komitələri, məsləhətçi müəllimlər, sinif müəllimləri, fənn

müəllimləri, sinif yoldaşları, yerli hökumət və digər əlaqəli tərəflər inklüziv təhsilin məqsədlərinə nail olmaqda bir-birinə dəstək ola bilməlidirlər ki, orta məktəb məzunları İndoneziyada inkişafa töhfə verə və iştirak edə bilsinlər.

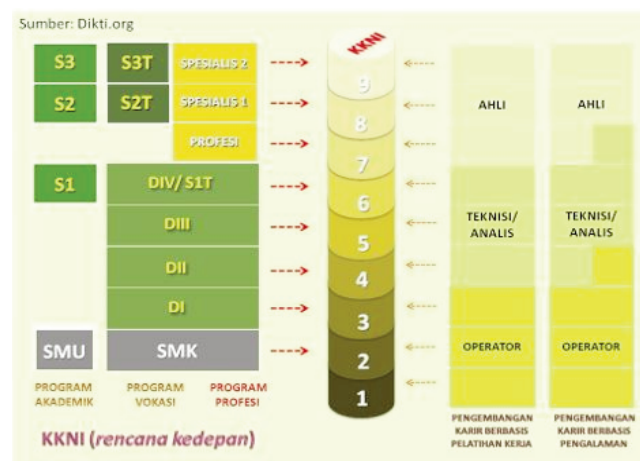
İndoneziyada orta məktəblər operator səviyyəsində işçi qüvvəsi istehsal edən müəssisələrdir. Burada orta məktəblər İndoneziya Respublikasının Əmək Nazirliyi tərəfindən müəyyən edilmiş iş səriştəsi standartlarına istinad edir.

Şəkil 1. Üçölçülü uyğunlaşmalar (Inclusive education)

Kurikuluma uyğunlaşma

İndoneziya ümumtəhsil məktəblərində inklüziv təhsilin kurikulum uyğunlaşması ilə səriştələrə əsaslanan kurikulumun (CBC) aparılmasının həyata keçirilməsi üç il ərzində tədris prosesində hansı kompetensiyaların əldə ediləcəyi, həyata keçiriləcək bütün prosesin nəticəsi kimi tələbə məzunların profili müəyyən edilməklə [4; 13], İndoneziya kvalifikasiya çərçivəsində orta məktəb məzunlarının 2-ci səviyyəyə və ya operatora [11] çatma biləcəyini nəzərdə tutur və bu məzun profili tələbələrin xüsusi ehtiyaclarına baxılmaqla müəyyən edilir.

Şəkil 2. İndoneziya Milli Kvalifikasiya Çərçivələri

(mənbə: dikti.org)

Tələbənin öyrənmə profilini (şəxsiyyət, akademik qabiliyyət, sosial-emosional qabiliyyət, hərəkət qabiliyyəti, sağlamlıq vəziyyəti, fəaliyyətdə müstəqillik) təhlil edərək məzun profili müəyyənləşdirilir [6; 12]. Xüsusi ehtiyacı olan tələbələrin bəzi qrupları aşağıdakılardan ibarətdir:

- *əqli qüsurlu tələbələr*;
- *fiziki və motorik qüsurlu tələbələr*;
- *çoxsaylı əliliyi olan tələbələr (görmə və eşitmə)*;
- *xüsusi və istedadlı tələbələr*;
- *görmə qüsuru olan tələbələr*;
- *eşitmə qüsuru olan tələbələr*;
- *otistik spektr bozukluğu (ASD) olan tələbələr*.

uyğunlaşdırılır [9; 10].

Təlimata uyğunlaşma

Təlimin təlimata uyğunlaşdırılması müəllimlər tərəfindən istifadə edilə bilən vasitələr, metodlar və strategiyalar şagirdlərin hədəf materialı və ya bacarıqları mənimsəməsi üçün müəllimlər tərəfindən texnologiyadan istifadə ilə əlaqədardır [3; 8]. Bu halda müəllimlərə xüsusi ehtiyacı olan şagirdlərin şəraitini nəzərə alaraq müxtəlif siniflərdə təlim prosesinə düzəlişlər etmək üçün çeviklik verilir. İnküziv təhsildə istifadə oluna bilən ən azı səkkiz əliliyə xas səriştə standartları vardır ki, bunlar İndoneziya Əmək Nazirliyi tərəfindən qeydə alınmış və tanınmışdır, buna görə

Şəkil 3. Tələbələrin xüsusi ehtiyaclarının növü

Tələbələrin malik olduğu xüsusi ehtiyac növlərindən aşağıdakılar mümkün məzun profilləri və ya bu tələbələr üçün əldə edilə bilən səriştələrdir:

- *tələbələr (görmə qüsurlu): kulinariya, məsaj və İKT*;
- *tələbələr (korlar): iaşə, moda, gözəllik, masaj*;
- *tələbələr (əqli qüsurlu): iaşə, moda, ev təsərrüfatı və gözəllik*;
- *tələbələr (fiziki əlillər): iaşə, moda, gözəllik*;
- *tələbələr (autizm): İKT, musiqi, rəsm və qrafik dizayn və s.*

Çox güman ki, məzunların profili İndoneziya İşçi Gücü Nazirliyində tanınmış və qeydiyyatdan keçmiş və səriştəəsaslı kurikulumuna (CBC) uyğunlaşdırıla bilən xüsusi səriştə standartlarına

də bu səkkiz standart İndoneziyanın orta məktəblərində inküziv təhsilin öyrənilməsi və tədrisində təlimat baxımından istinad edilə və uyğunlaşdırıla bilər [1; 15].

Öyrənmə mühitinə uyğunlaşma

Tədris mühitinin uyğunlaşdırılması öyrənmə mühitinin yaradılması ilə (təlim harada, nə vaxt və kiminlə aparılır), o cümlədən tələbələrin ehtiyaclarına uyğun olan təlim vasitələri və resurslarının mövcudluğu ilə əlaqədardır. Məktəblərdə valideynlərin təmsilçisi olan fənn müəllimləri, tələbə yoldaşları, sinif müəllimləri, məsləhətçi müəllimlər, kurikulum və şagird işləri üzrə direktor müavinləri, direktorlar, tələbələrin ailələri və məktəb komitələri orta məktəb təhsili mühitində tədris və təlim fəaliyyətlərini dəstək-

ləmək üçün müvafiq şəraitin və infrastrukturun hazırlanmasında bu prinsipə uyğun olaraq orta məktəb təhsili mühitində bir komanda təşkil edir [6;16]. Hazırlanmış bu infrastruktur təkcə tədris və öyrənmə fəaliyyətlərini dəstəkləmir, həm də əlilliyi olan insanlar tərəfindən asanlıqla əldə edilir (məsələn, əlilliyi olan tələbələrin sinif otağına adekvat yol çıxışı və s.).

Nəticə. Araşdırma İndoneziya orta məktəblərində inklüziv təhsili təsvir edir. Inklüziv təhsilin həyata keçirilməsi üçün üçölçülü təlimatlara istinad edərək İndoneziya Hökuməti tərəfindən verilən təhsil siyasəti həyata keçirilir. Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, ümumtəhsil məktəblərinin yaradıcılığının kurikulumun, təlimin və öyrənmə mühitinin üç meyar kimi inkişaf etdirilməsi xüsusi ehtiyacı olan şagirdlərin qabiliyyət və şərtlərinə uyğun sərişələrin inkişaf etdirilməsinə məktəbdə köməklik göstərməlidir. Belə ki, İndoneziyada bu proses məktəblər tərəfindən sərişə-təsaslı kurikulumun hazırlanmasının uyğunlaşmanın üç ölçüsünün həyata keçirilməsini əhatə edən təsirli yollardan biri olacağı gözlənilir.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. Abdul W., Aprianti R. Implementation of English Curriculum in Common ASEAN Tourism Curriculum (CATC) in Tourism Vocational Schools in Indonesia. English Education International Conference (EEIC), 2023.

<https://jurnal.usk.ac.id/EEIC/article/view/36814>

2. Aditomo A. Capaian Pembelajaran Pendidikan Anak Usia Dini, Jenjang Pendidikan Dasar, Jenjang Pendidikan Menengah, Pada Kurikulum Merdeka (Learning Outcomes in Early Childhood Education, Primary Education, And Secondary Education, In The Independent Curriculum). KemenRisTekDikti, 2024.

3. Khurniawan A.W. Pemanfaatan Gen-AI Dalam Pembelajaran Kejuruan Bagi Guru SMK Bidang Bisnis Dan Pariwisata (The Utilisation Of Gen-AI In Vocational Learning For Smk Teachers In The Field Of Business And Tourism). Balai Besar Pengembangan Penjaminan Mutu Pendidikan Vokasi (BBPPMPV) Bisnis Dan Pariwisata Kementerian Pendidikan Dasar dan Menengah, Depok, 2024.

4. Boahin P. Competency-Based Curriculum:

A Framework For Bridging The Gap In Teaching, Assessment, And The World Of Work. International Journal of Vocational and Technical Education Research, 2018, pp.24-37.

5. Creswell J.W. Research Design: Qualitative, Quantitative, Mixed Method Approaches. USA:SAGE Publications. 2014.

6. Arriani F., Agustiyawati., Rizki A., Wi-diyant R., Wibowo S., Tulalessy C., Herawati F., Maryanti T. Panduan Pelaksanaan Pendidikan Inklusif (The Guidelines for the Implementation of Inclusive Education). Badan Standar, Kurikulum, Dan Asesmen Pendidikan, Kemendikbudristek RI, 2022.

7. INPRES. Intruksi Presiden No.09 tentang Revitalisasi SMK. Jakarta, 2016.

8. Kim J. Competency-Based Curriculum: An Effective Approach to Digital Curation Education. Journal Of Education For Library And Information Science, 2015, pp.283-297.

9. Krohn A.C. The Process of Developing a Competency-Based Academic Curriculum in Tourism Management. Journal of Teaching in Travel & Tourism, 2012, pp.129-145.

10. Owusu-Boampong A., Mauch W., Gartenschlaeger U., Latke S., Popovic K. Curriculum globALE: Competency Framework for Adult Educators. Education 2030. Hamburg: DVV International, German Institute Lifelong Learning, International Council for Adult Education and UNESCO Institute for Lifelong Learning, 2021.

11. Presiden P. Peraturan Presiden No.8, 2012.

12. Nikolov R., Shoikova E., Kovatcheva E. Competence Based Framework For Curriculum Development. Sofia: Za bukvite, O'pismeneh, 2014.

13. SIREP. Teaching Competency Standards in Southeast Asian Countries: Eleven Country Audit. Philippine: Seameo Innotech, 2010.

14. Waris A. Sinergi Kebijakan Revitalisasi SMK dalam Meningkatkan Kompetensi Lulusan SMK Negeri 6 Palembang. Dharmas Education Journal, (DE_Journal), 2020, pp.164-175.

15. Wawan., Rohayati D., Aeni S.N., Rahayu I., Laelani T., Erdiawati W.SR., Yuningsih Y. Standar Kompetensi Kerja Khusus Penyandang Disabilitas (Disability-specific Labour Compe-

tency Standards). SLBN Cicendo Kota Bandung, Disdik Pemprov Jawa Barat, 2021.

16. Anggraena Y. Panduan Pembelajaran dan Asesmen Pendidikan Anak Usia Dini, Pendidikan Dasar, dan Menengah (Guidelines for Learning and Assessment in Early Childhood, Primary and Secondary Education). Badan Standar, Kurikulum, dan Asesmen Pendidikan, Kementerian Pendidikan, Kebudayaan, Riset, dan Teknologi, 2022.

A.Waris

The implementation of inclusive education at secondary schools in Indonesia

Abstract

Inclusive education is the right to education for all Indonesian citizens. Educational institutions, especially secondary schools, must be able to facilitate every citizen in developing the competencies that exist in each learner. The implementation of inclusive education in secondary schools is carried out by upholding the principle of flexibility that adapts three dimensions of adaptation that refer to the application of a competency-based curriculum. The three dimensions include curriculum adaptation, instructional adaptation, and learning environment adaptation. These three dimensions are very helpful in achieving appropriate competencies for students. The role of various parties is needed in facilitating the process of achieving competence in the expected graduate profile. Teachers, principals, school committees, counselling teachers, class teachers, subject teachers, classmates, local government, and other related parties must be able to support each other in achieving the

goals of inclusive education so that secondary school graduates can contribute and be involved in development in Indonesia.

A.Варис

Внедрение инклюзивного образования в средних школах Индонезии

Аннотация

Инклюзивное образование, это право на образование для всех граждан Индонезии. Образовательные учреждения, тособенно средние школы, должны быть способны содействовать каждому гражданину в развитии компетенций, которые есть у каждого учащегося. Внедрение инклюзивного образования в средних школах осуществляется путем соблюдения принципа гибкости, который предусматривает три аспекта адаптации, относящихся к применению учебной программы, основанной на компетенциях. Эти три аспекта включают в себя адаптацию учебной программы, адаптацию инструкций и адаптацию учебной среды. Эти три аспекта очень помогают в достижении соответствующих компетенций для студентов. Необходима роль различных сторон в содействии процессу достижения компетентности в ожидаемом профиле выпускника. Учителя, директора, школьные комитеты, учителя-консультанты, классные руководители, учителя-предметники, одноклассники, местные органы власти и другие заинтересованные стороны должны быть в состоянии поддерживать друг друга в достижении целей инклюзивного образования, чтобы выпускники средних школ могли вносить свой вклад и участвовать в развитии Индонезии.